

**Kolláth György: Választójog: közjogi sarokpontok, alapvonások
/Részanyag svájci tévétársaság interjújához/**

Ez az összeállítás azzal a céllal készült, hogy a magyar nagypolitikai, közjogi és választási viszonyoknak ne az ezernyi konkrét történést (zömmel a hiba-leltárát), hanem annak a főbb okát, a determinánsát és a külhoni szemmel nézve is fura, olykor nonszensz, ill. abszurd karakterét vázolja. A honi közpolitika súlyos baja, hogy pro és kontra bajvívás folyik harmadrangú konkrétumokon, bornírt történéseken, de oki eredetű feltárással és kezeléssel alig jut el bárki is. Hasonló gond, hogy szélsőségesen különbözik a de jure és a de facto: vagyis a törvényi papírformát rendre cáfolja, sőt prostituálja a tényleges gyakorlat. Túl kell(ene) lépni, jutni azon a trükkön, ill. taktikán is, hogy X meg Y oldal itt és ott előfordult sérelmekkel bombázza, próbálja kioltani egymást, avagy számszaki vitát nyit egyedi visszasságokról, de nem törődik azok alapjaival, gyökerével, összefüggéseivel és kihatásaival (még)sem. Céлом: lényegkutató elemzés azzal az optikával, hogy a dolgozat adjon módot a honi rémségeinktől megfertőzeten riporter és néző összehasonlító tisztánlátására, értő minősítésére. Lássuk: mi és miért van a magyaroknál.

Európa demokratikus államaiban természetes alapjog és intézményes körülmények által szavatolt lehetőség választani: ezzel befolyásolni a jövőt. A választási rendszer hosszú civilizációs politikai és jogfejlődés eredménye: ezért nem aktuálpolitikai jellegű, értékű. A szerencse forgandó. Korrekt hatalom nem kísérelné meg azt a maga javára átírni: azt a társadalom nem hagyja. /Beszédes ellenpróba volt: Berlusconi hónapokkal a voksolás napja előtt beletúrt a rendszerbe, mégse lett nyerő./ Szabad, egyenrangú és felelős polgár, a népszuverenitás alapegysége dönthet jól a politikáról. A demokrata ember érdeke és lelkiismerete szerint voksol, ezzel részt vesz jövőbeni sorsa alakításában. A voksolás nem a lét-nemlét kérdése szimbolikusan sem. Váltógazdaság: nem pedig hitelvűen a jó és a rossz küzdelme.

A modern választási rendszerben egyenrangú (választó)polgár az átlagember és az akadémikus. Utóbbiak száma kisebb, előbbieket könnyebben manipulálhatók, mégis egyként (bár nem egyformán) van veszténivalója ennek és annak is. Ezért **az egész együttvéve nem ostoba: nem vagy csak ritkán dönt rosszul, és bárhogyan is dönt, övé a következmény. Mindig a 4-5 évre választott hatalom van a polgárokért, nem fordítva. A hatalom birtokosait kell számadásra készíteni, ellenőrizni a civil polgároknak, nem fordítva. Kizárt megrövidítve és megalázva rendelkezni, lemondani hatalmi arroganciával pl. a lakosság (mélyszegény) 1/3-áról.**

Fair választás nyomán Európa parlamenti demokráciáiban 5 fő erő verseng a hatalomért. Konzervatívok, szociáldemokraták, liberálisok, zöldek és ultra-nacionalisták. Változó erőviszonyaik, hatalmi kombinációik alapproblémáktól mentesek: mindez az alkotmányos demokrácia kereti közt marad. Ha valaki kilépne - vagy sandán kikacsingatna - ebből /pl. ha bezárkózó, alapelveket sértő választásos autokráciát hozna létre/, akkor *az alkotmányos legitimitás elvesznék, a fair mandátumot nem birtokló közhatalom légi üres térbe kerülne.*

2014 Magyarországon ez is másként van. A *civilizációs fejlődés megtorpant, sőt visszafordult a XX. századba.* A választójog és annak autonóm gyakorlása veszélybe került. *Törvényi és gyakorlati manipuláció kockáztatja az európai elveknek, demokratikus követelményeknek megfelelő választást. Nem véletlenül lett így: a kormányzat bármi áron történő hatalmi igénye hozta ezt.* A 2010-ben törvényes választás útján 4 évre mandátumot nyert jobboldal – kizárólagosságra törekvő hatalomkoncentrációval - megbontotta az alkotmányos demokráciát. Helyébe - a hatalom-megosztás jogállami intézményeit a szolgájává téve – *egyeduralmi berendezkedést létesített, sőt a közhatalom és a gazdasági sziámi ikreit keltette életre.* Papíron európai: tetteiben, törekvéseiben félázsiai így ez a rend(szer). *Jolly-jokere: a közjogilag hamisan tálalt 2/3.*

A maffia-állam kettős játékot és beszédet művel. Olyan módon és mértékig gyengítette meg az alkotmányos szerveket és jogintézményeket, hogy azok még formailag emlékeztessenek a demokráciára, de érdemben és az irányításukat tekintve egy ember akaratát és alattvalóit szolgálják.

Ide, a *rendszerszintű autokráciához, a közjogilag megbuherált felálláshoz* egy a tüneti jelzésnél nem mélyebb tapasztalat, érv kapcsolódik. A *'89-ben kezdődött rendszerváltozás legszörnyűbb hibája, adóssága a politikai osztály fő reprezentánsainak riasztó, s egyre romló emberi „bebútorozottsága”, plusz végtelenül alacsony fokú autonómiája és minősíthetetlen közjogi kultúrája volt, s maradt – tisztelet a kb. egyhuzadnyi arányú kivételnek. Ez az ország gyűlölettel teli megosztását, a békétlenség és a mameluk hozzáállás állandósítását, a primitív harcmódor eszközlését hozta, mely a társadalom közönyéhez, elidegenedésére vezetett.*

Kiszólás, bíráltnak majd érte, de olyan „alakok”, széllelbélt megmondók uralkodnak, pózolnak ma a Házban, s a közéletben, akiket rendes ember bottal megpiszkálni is vonakodnék. Alávaló rendszer, vele adekvát stáblistákkal, röstelkedni nem tudó vezérekkel és szolgálkakkal: ez lett e századelőn a magyar közhatalmi politika mainstream-je. Hasonlítunk

csak össze a 20 éve a porondon lévők eredeti és mostani demokratikus érzületét, elkötelezettségét, szavahihetőségét!

A mostani ellenzék oldalán ugyanakkor /eltekintve itt az „elmúl8év” tehertételeitől/, nem volt elég 4 év a kormány-arrogancia ellenszerének megtalálására. Holott: két kérdés, két lépés adott volna választ. 1) Mit tett volna a Fidesz fordított helyzetben? 2) Mi az a konzekvens mód, ami hasonló ellenerőt, -hatást képes kiváltani, csakhogy hiteles, rokonszenves, humanista attitűddel. Fogcsikorgatás jött, helyes válasz nem érkezett. Bűnlajstrom, diagnózis született, terápia nem képződött. /Nem pusztán a karizmatikusságot kéne hiányolni./

Válaszom: 2010 nyarától teljes és következetes bojkottot kellett volna hirdetni mindmáig, s minden olyan próbálkozásra, mely a 2/3-ad abszolútizálásával az ellenzéki jogok semmibe vételét okozta. Valódi tárgyalásra, s a 4. alaptörvény módosításig alkotmányjogilag is alapos, alkotmány-konform konszenzusra kellett és lehetett volna kényszeríteni a kormány-oldalt. Zsörtölődés, felemás külön-utasság e helyett nem ér(t) semmit. A hiba felelőssége itt sem fifti-fifti, az ellenzék megszenvedte mindezt, de 3,5 éves lauffja maga is okozója volt a meghasonlásnak, az elszabadult közállapotoknak, s a választásokra forduló ország ambivalenciájának. Súlyos mérlegkészítés, önvizsgálat lesz szükséges 2014 II. félévében - generálisan.

*Az előbbi a folyamatoknak a betetőződése lehet a 2014-es választás. Sajnos, lelazsált kulcskérdéssé vált: vajon *megdönthető-e egyáltalán a maffiaállam, békés, fair választási úton? Ebben a falanszter-közegben van-e esélye, értelme a demokratikus választásoknak, és kétely esetére mi a korrekt stratégia és taktika? Megkerülték, megúszták a válaszadást. /Igaz: 2-3 évvel az ősbűn, a 2/3-ad intézményesülése után már kiestek az időből. 10 ezer méteren repülve nincs kiszállás, ajtónyitás. Nem állítható, hogy ma 0 % a voksolás révén megnyerhető váltás esélye. De csupán a lefojtott elégedetlenségben, s a titkosságban bízni hazardírozás.**

Hasonlat: a blackjack nevű szerencsejátékban 21-gyel lehet nyerni, 20 van a kormánypárt kezében, és a demokratikus ellenzék 19-re lapot kér. Egyetlen jó lap volna számára, a kettes értékű „alsó”, az esély egy a huszonöthöz, a többi fuccs!

4 év kormányzati tevékenysége vezetett oda, hogy a korábban, 20 éven át, alkotmányos normák mentén, a parlamenti pártok konszenzusán nyugvó választójog 2010-től elvesztette demokratikus karakterét, ám formailag e jogra épülő népképviselőlet fennmaradt. Hangsúlyozom: kezdettől mindmáig nem találta meg ebben a szisztémában, s helyzetben a reális helyét és választát a megosztott demokratikus ellenzék. Így az intézményes

jog- és térvészés sok szubjektív hibával társult a közhatalmi szorításban vergődő ellenzéki oldalon. (Becslés: 2/3-ad:1/3-ad lehet az arány az objektív szitu és a szubjektív hibák viszonylatában!?!/ Egyfelől minden jogi intézkedés, gazdasági és politikai húzás a kormányoldal versenyelőnyét biztosította. Másfelől az ellenzék késve jutott el olyan összefogáshoz, melytől egyáltalán komoly ellenfélle válhatott. Nem találta meg a totális orbáni állam ellenszerét: ez rányomja a bélyegét a választási küzdelemre is.

Konklúzió: *bármi lesz így a voksolás végeredménye, azt alapvető intézményi visszaélések és szubjektív hibák, sérelmek, illúziók, vagyis patt-értékű viták és megoldatlanságok együtt keretezik. Konszolidált, európai alapértékeket tisztelő, versenyképes és emelkedő ország ebből bajosan lesz – egyhamar.*

Kulcs-közjog: *ez a választás – bár sokféle nyomásgyakorlás, agresszió és félelemkeltés övezi, direkt erőszak hiányában - lehet szabad, és az önérdekű törvények miatt a kormányoldal javára lehet „törvényes” is. De nem várható, hogy tiszta, tisztességes, átlátható és esély-egyenlő is legyen. Továbbá, a nemzetközi alapelvek szerint jellemezve: sérülni látszik a választójog általánosságának elve, és az egyenlő választójog kritériuma is, ugyanakkor kockázatos a titkosság feltételen biztosítása. Sérült a jogegyenlőség, továbbá szükségtelen, aránytalan és alkalmatlan módon az egyik legfőbb politikai alapjog, az aktív választójog: ezáltal pedig európai emberi jogi sérelem is bekövetkezett.*

Verifikáció minderről szelvényben-hosszában olvasható: hiteles választási szakértők, megfigyelők révén. Nem állnék be most és itt a sorba.

Budapest, 2014. április 5.